

Staženo z webu:
eknihy zdarma.cz

EZ Eknihy
zdarma.cz

Staženo z webu:

eknihy zdarma.cz

EZ Eknihy
zdarma.cz

O ptáku Ohniváku a o mořské panně

O ptáku Ohniváku a o mořské panně

Božena Němcová

O ptáku Ohniváku a o mořské panně

Znění tohoto textu vychází z díla Slovenské pohádky a pověsti (Díl 2.) tak, jak bylo vydáno v Československém spisovateli v roce 1953 (NĚMCOVÁ, Božena. Slovenské pohádky a pověsti. Díl 2. K vydání připravil František Váhala. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1953. 273 s. Knihovna Klasiků; Božena Němcová: Spisy, sv. 9).

Další pohádky naleznete online na [www stránkách Městské knihovny](http://www.stránkách.Městské.knihovny)

v Praze: <http://www.mlp.cz/pohadky>.

Další díla Boženy Němcové naleznete online na [www stránkách](http://www.mlp.cz) Městské knihovny v Praze: <http://www.mlp.cz/bozenanemcova> .

Elektronické publikování díla Boženy Němcové je společným projektem Městské knihovny v Praze a www.digiBooks.cz.

Verze 1.0 z 9.12.2009.

V dědině jedné žili za dávných časů manželé a ti neměli žádných dětí. — Byli stateční, ale chudí. — Jakkoli chudí přáli si jen přece, kdyby je Pánbůh dědicem obdařil. — I vyslyšel Bůh prosbu jejich a po čase porodila žena zdravé ho synka. Šel tedy muž kmotry prositi, ale že chudý byl, nechtěl mu nikdo za kmotra jíti. — Líto mu to bylo a smuten vracel se domů. — I

potká tu bližšie chyžky své žebráka. — „Čože si tak smutný, človeče?“ ptal se ho žebrák.

„Akože nemám byť smutný, porodila mně žena synka a němuožem mu kmotra dostat“ — odpověděl otec.

„No, ja som len žobrák, ale ak pristaneš, tak ti ja puojdēm za kmotra, ale ti nemám čo dať, nemám len tento peták,“ pravil žebrák.

„Však ja nič nepýtam, len mně podťe za toho kmotra.“

„No len choj domu, ja pri kostole budēm na tēba čakať“ — odpověděl žebrák. — Muž šel domũ a hned se ženě pochválil, že už kmotra má. — Vzali tedy synka a šli s ním ke křtu. Pokřtili ho Janko. — Ten starý žebrák, co mu stál za kmotra, zavázal mu ten peták, potom ho po žehnal a zmizel.

Rodiče mu ten peták schovali a umínili si, byť i sebevětší bída na ně přišla, že ho nevydají. — Avšak co Janko do chyžky přibyl, bylo požehnání božího plné kouty a rodičům se dobře vedlo. — Janík rostl jako z vody a stával se z něho co den pěknější šuhajík; rodiče vněm žili. — Ale jakkoli i Janko rodiče svoje miloval, přece ho to, když dorostl, z domu do světa vábilo. — „Milí rodičia,“ pravil jim jednoho dne, „už stě sa mňa dost' nachovali, už som dost' mocný a muožem sám o seba sa starať. — Prosím vás, prepust'ťe mňa, rád by som sveta skúsiť.“ — Neradi slyšeli rodiče Jankovu řeč a počali ho přemlouvat a plakat.

„Ach něplačtěže a nebojte sa, milí rodičia, ved sa ja vám o rok o dva roky zase vrátim a chcem vás vo vašej starosti statočne opatrovať“ — těšil je Janko. —

Když rodiče viděli, že jinak nedá, nechali mu vůli a pomalu ho na cestu připravovali. Tu když se rodiče o syna radí, kterak by ho nejlépe vypravili, octne se tu znenadání starý člověk přede dveřmi, drže za uzdu krásného koníka a tázaje se: „Nekúpite koňa?“

„A začože je ten kuonň?“ — ptal se otec. „Za peták!“ odpověděl starý. — „Nuž Janko, nože si ho kúp za ten tvoj krstný peták“ — pravil otec a ihned Jankovi schovaný peníz přinesl. — Janko s radostí starci peták dal a starec odevzdaje mu koně rychle odešel. — Nemalou měl Janko radost z pěkného koně, k němuž tak nĕnazdajky přišel. — Když si ho nakrmil a připravil, rozloučil se s rodiči, a vsedna na kůň, bez dalšího meškání do světa se ubíral. — A když už byli daleko od domova a po zelené louce

jeli, pravil koník Jankovi: „Daj pozor, keď sa potknem, čo vykopnem.“ Divno bylo Jankovi, že kúň rozpráva, a již se chtěl ozvat, vtom se kúň potknul a na zemi zajásal se ohníček, když ale Janko blíže přihlídl, viděl, že to není ohníček, ale zlaté péro. — „A či ho mám vziať?“ — ptal se Janko koně. — „Vezmi ho, je to pero z krídla ptáka Ohniváka, aleže si ho dobre schovaj! — Najprú ti budě k zlému, potom k dobrému slúžiť“ — odpovėděl kúň. — Janko pérko zdvihl, zaobalil do bílého šátku a schoval si je za záhreň. — Jeli dále a při jeli k jednomu královskému městu, a tu když jeli okolo královského hradu, král z okna se díval. — Vida pěkného šuhaje na koni, zavolal na něho, tázaje se ho, kam jede.

— „Do sveta, šťastia skúsiť“ — odpovėděl Janko. — „A či by si nechcel u

mňa slúžiť?“ — pŕtal se král,
jemuž se šuhaj zalíbil.

„Prečo by som nechcel, keď mňa
vezmete, ale si to hoto môjho koňa s sebou
vezmem, lebo by som bez něho neišiel.

„Nuž, keď tak chceš, vezmi si ho,“
pravil král. Janko vjel tedy do zámku,
přistál do královské služby a dostal na
starost krásných šest koňů, na kterých král
jezdíval. — Svěho koníka postavil si do
samé konírny do kouta a vedle něho
spával. — Od té doby, co Janko koně
hlídal, stávali se co den krásnějšimi, srst
na nich jak aksamit, hřívá jak zlaté vlnky
od hlavy jim splývala, z očí jim oheň
sršel. — Králi se to líbilo, chválil si
Janka. Čeled' se ale divila, že co je to s
těmi koňmi, co je hlídá Janko, že tak na
sebe berou, jako by na ně kladl, kdežto

přece stejný obrok mají; to že přej není s dobrým. — Zvlášť jeden sluha mezi čeledí královskou Janka nenáviděl a přízeň královu mu nepřál; ten umínil si, že musí vyzkoumat, co on s koňmi dělá. Tak i učinil.

— Jednoho večera vloudil se do konírny, a za kupu sena v koutě nahromaděného schovaje se, čekal na Janka. — Když se již úplně setmělo, vešel Janko do konírny bez světla; když závoru zastrčil, vyňal ze zánadří bílý šátek, v němž zaobalené měl zlaté péro z ptáka Ohniváka. Poloze šátek na okno rozbalil ho a v tom okamžení rozlila se z něho záře po celé konírně. — Janko sejmul čapku, pověsil na kliněc, svlékl kabanici a začal koně čistit a česat jednoho po druhém, vesele si přitom zpívaje. — Když byl s prací hotov, zaobalil zlaté péro zase do

šátku a teprv ulehl na seno vedle svého koníka.

— Když se rozbřesklo, vykradl se zrádný sluha zpoza kopy a vida, že Janko tvrdě spí, vzal péro i s šátkem a tiše, jak přišel, odešel. — Jak nastal bílý den, pospíšil sluha ke králi, zlaté péro mu odevzdal a vše vypověděl, jak a kde k němu přišel. Král ho vyslechl a potom si poslal pro Janka. — Líbilo se králi péro a myslil si, když jedno péro tak svítí a tak krásné je, cože teprv celý pták? — Když se Janko před krále dostavil, strmo se na něho král podíval a hněvivým hlasem promluvil: „Ako si sa opovážil skrývať predo mnou zlaté pero z ptáka Ohniváka, za to si smrť zaslúžil!“ — „Ach odpust'těže, vaša milosť páně kráľu, ved' som sa ja nena zdal, že by sa vám to jedn pero tak zapáčilo,“ — omlouval se Janko.

— „Odpustím ti, ale mně musíš donést ptáka Ohniváka, ak nědoněsieš, budeš o hlavu menší!“ — S těmi slovy se král od něho odvr[?]vzda[?]til a Janko plačící vrátil se do konírny. — „Cože, Janko, plačeš, čože ti je?“ ptal se ho koník. „Eh akože nemám plakať a nariekať, koníku muoj drahý, keď mně kráľ rozkázal, aby som mu doniesol ptáka Ohniváka, a keď mu ho nědoněsiem, že budem o hlavu menší. Běda mně, kdeže ja najdēm ptáka Ohniváka!“ —

„Ved' vieš, čo som ti vravel, že ti to zlaté pero najprú na zle, potom na dobre budě. No neplač, ved' ja ti budem na dobrej pomoci. — Ale si skorej pýtaj od kráľa s korýtko zlatej pšenice a hodbávnu síť. Potom naber poživy, vsadni na mňa a vydáme sa na cestu.“ — Janko vrátil se ke králi, prose, aby se mu dalo s korýtko

zlaté pšenice a hedbávná síť. Král nařídil, aby se mu ihned vše, co žádá, vydalo. — Když měl Janko všecko při praveno, vlož to na kůň, vsedl i sám na něho a v oka mžení byli ze vrat. — Jeli, jeli mnohé dny, až přijeli za vysoké hory, za široké doly ke Zlatému vrchu. Tu koník zastal a pravil Jankovi: „Vezmi síť a zlatú pšenicu a id' na ten vrch, čo tuto vidíš; na vrchu je studnička a k tej studničke prilietajú každú noc ptáci Ohniváci napit' sa. — Kolom tej studničky nasýpaj zlatú pšenicu; prilietnu ptáci, budú zobat' a vtedy musíš chytro jedného ulapiť. Keď ho budeš mať, daj ho do sítě a zavolaj na mňa.“ — Jak koník kázal, tak Janko udělal; vzal pšenici a síť a šel na Zlatý vrch; vylezl nahoru s večerem. — Na vrchu byla studnička a v ní voda jako křišťál čistá. — Nasypal Janko pšenici

okolo studničky a potom lehl na zem a číhal. Když bylo k půlnoci, osvítil se tu náhle celý vrch, jako by nad ním bylo slunce vzešlo, — a to přilétali ptáci Ohniváci. Jako blesk dolů k studničce se snesli, a vidouce zlatou pšenici okolo studnice rozházenou, začali hltavě zobati a o zrnka se prátí. — Janko obdivoval krásné ptáky a sotva dýchal, aby je nesplašil; — když se ale jeden, nejkrásnější ze všech, k němu přiblížil, s rychlostí blesku lapil ho za nohu, síť přes něj přehodil, a co hrdlo stačilo, volati začal na koníka, a v témž okamžení stál koník u něho; Janko se naň vyšvihl, drže ptáka v síti, a na obrátku byli ti tam. Ale měli Štěstí, neboť už ptáci Ohniváci na Janka doráželi a byli by ho jistě křídly utloukli a zobáky tělo mu rozklovali, kdyby ho byl koník zavčas neunesl.

Nevýslovná byla radost králova, když se Janko do zámku vrátil a ptáka s sebou přinesl. Obdaroval Janka bohatě a ptáka Ohniváka dal do nejpěknější jizby na zlaté bidélko a krmili ho zlatou pšenicí. Od té chvíle, co se Janko vrátil, přemýšlel onen zlomyslný sluha jen na to, jak by Janka zkazil. Janko si ho ale nevšímal, a jako prv, tak i potom jen svých koní si hleděl. Jednoho dne procházel se král po síni, kde pták Ohnivák na bidélku seděl. Náhle se zastavil a pravil sluhovi — Jankovu nepřítelovi — , který se tam nějakou prací zabýval: „Večšia vzácnosť ako tento pták, hádam, nieto vo svete!“

„Jesto, vaša kráľovská milosť,“ ozval se sluha, rád, že se mu příležitost naskytla Jankovi škoditi. —

„A kdeže? Čože?“ rychle zeptal se král. — „Ako nám Janko rozprávěl, býva

na Čiernom mori jedna panna, kto reč sa r
krásu na celom svete žiadna nevyrovná!“ I
poza stavil se král nad touto řečí a zatouž
po krásné panně. — „Dosiaľ“, pokračoval
sluha ve své řeči, „němuohol ju nikdo
chytiť, ale sa Janko chválil, že by ju on
vedel dostať!“

„No dobre; nože Janka zavolaj!“
poručil král. — Zrádný sluha ihned pro
Janka běžel, těše se již, že se ho navždy
zbaví. —

„Prečože si ty mně nevravel o morskej
panně? Teraz chod a morskú pannu mně
vystanou, a keď mně ju něvystanovíš,
budeš o hlavu menší!“ Janko se chtěl
vymlouvat, že o morské panně neví, ale
král mu nedal k řeči přijíti a z jizby ven
ho vyhnal, přikazuje, aby se ihned na
cestu připravoval.

Plačící vešel Janko do konírny. „Cože

plačeš, Janko?“ ptal se koník.

„Ach koníčku muoj drahý, akože nemám plakať, keď mňa kráľ posielal pre morskú pannu, a keď mu jej nevystanovím, že budem o hlavu menší!“ — naříkal si Janko.

„No neplač; budě to ťažká práca, ale sa neboj; budem ti na dobrej pomoci. Aleže skuor pýtaj od kráľa bílý, zlatom tkaný šiator, aj zlatý stolík a všakové na něj drahé veci od zlata, od striebra. Také fujaru vezmi. Keď to budeš mať, i poživu, vyberieme sa na cestu.“ — Janko šel ke kráľovi a prosil o stan, o stolec, o zboží a poživu, jak mu koník nařídil; a kráľ rozkázal, aby se mu ihned vydalo vše, co žádá.

Maje vše v pořádku, naložil věci na kůň, i sám vsedl a bez meškaní na cestu se vydali. — Jeli přes hory, doly, přes širé

pustatiny, mnoho dní jeli, než k moři
dojeli. „No, tu sme, to je Čierne more,“
pravil koník, když nedaleko břehu
mořského se zastavil, „teraz sosadni dolu
a počuj, čo ti budēm vraveť. — Naj prů
postau na kraj mora šiator, do šiatra
postau zlatý stolík a na stolík vylož drahé
veci, čo pri sebe máš. — Potom sadni
popred šiator a čakaj; každý děň o poludní
prechádza sa morská panna, dcéra
morského kráľa, v zlatým člunku po mori.
Keď ju uvidíš, začni pekne na fujaru
vyhrávať, aby ťa počula. — Keď ťa
počuje, priplynie k brehu se svými
pannami a budě sa ťa pýtať, kdo si, zkadě
si; povedz ty jej, že si kupec, že máš v
šiatru drahé veci, aby šla opá čit'. — Keď
sa budě na veci dívať, nemeškaj, uchyť ju
za pravú ruku a zavolaj na mňa!“ — Poté
dal se koník stranou a Janko šel na pokraj

moře. Tam postavil bílý, zlatem tkaný stan, do stanu postavil zlatý stolík a na stolík rozložil všeliké drahé a krásné šperky. Potom vzal fujaru a sedl před stan, oči s moře nespouštěje. Tu k polední době viděl daleko na moři cosi lesknouti se, jako by zlatá kachnička po vodě plynula. — Nebyla to ale kachnička, byla to zlatá lodička a v ní seděla mořská panna se svými pannami, které veslovaly stříbrnými veslami. — Když poznal Janko, že to mořská panna, začal utěšeně na fujaru hráti. — I zaslechla píseň jeho mořská panna, a chtěc zvědět, kdo to tak líbezně hraje, obrátila lodičku k břehu. Tu viděla seděti Janka před zlatoskvoucím stanem. Když připlula ke kraji, Janko k ní přistoupil, pěkně se jí poklonil a na její otázku, odkud a kdo je a kam jede, pravil: „Kupec som z ďalekej zeme, krásna

panno. Keď ti daka, id' dnu do šiatra a opáč muoj tovar. Pekné, drahé mám veci, ažda sa ti voľačo zapáči“ — pobízal Janko lahodnými slovy morskou pannu. — Nedala se dlohu pobízeti a vstoupila se svými pannami do stanu. — I obstoupily zlatý stolek a oči všech pásly se chtivě na krásných šperkách. Janko nechal je dívat se a čekal chvíle. — Tu když se mořská panna k němu obrátila, ptajíc se, co by za všecken tovar žádal, uchopil ji za pravou ruku, místo odpovědi zavolal na koníka, a vida ho v témž okamžení při sobě stát, jak střela vyšvihnul se i s pannou na něho a pryč uháněl. — Než se panny vzpamatovaly a mořského krále svolaly, byl Janko s pannou za horami. —

Neslýchaného bylo v zámku divu, když se Janko vrátil a pannu krásy nevídané s sebou přivedl. — Král jí

ne věděl radostí místa najíti a bohatě Janl obdaroval, že mu tak krásnou nevěstu přivezl. Ale Janka málo těšila králova přízeň a dary, on by mnohem raději bylorskou pannu chtěl než všecko královo bohatství. — Aniž morská panna, co do zámku vkročila, nebyla veselá, nezasmála se, ani mluvit nechtěla, a jen smutně po zámku chodila. — Krále smutek její nesmírně rmoutil a ne věděl jco počíti, aby se jí zavděčil, neboť jakkoli starý, vášnivě si krásnou pannu zamiloval. — Nemohl bez ní ani chvíli být a jen stále na ni doléhal, aby se sobášili. — Jednou, když se jí zase ptal, kdy budou svatbu slaviti, odpověděla mu panna: „My sa spolu němuožeme sobášit', lebo som ja mladá a ty starý!“

„Nuž prauda, ale čo aj starý, preca t'a budem znat' l'úbit' ako mladý!“ odpověděl

král, uražen jejími slovy. — Morská panna zavrtevši hlavou odpoveděla: „Moje líco ružami prekvitá, tvoja hlava sněhom zapadá, to sa nesrovnává, ja ťa, starca, ľúbiť nĕmuožem!“

„Eh běda mnĕ, akože to budĕ, ved' sa ja mladým spraviť nĕmuožem?“ — „Keby si mal živú a mŕtvu vodu, spravil by si sa mladým,“ odpovedĕla morská panna. Tu chvĕli zavolať král sluhu a kázal mu poptati se po živé a mŕtvé vodĕ. — Sluha, Jankův to nepŕitel, šel, ale záhy se vrátil s vyřícením, že není ani živé ani mŕtvé vody k dostání. — Zarmoutil se král, ale sluha ho potĕšil řka mu, aby Janka pro ni poslal. — Ihned si dal král Janka zavolať, a když se Janko dostavil, kázal mu přinĕsti živé i mŕtvé vody — „a keď tej vody do tretieho dňa nedonĕsieš, na kusy ťa dám rozsekať!“ —

Neborák Janko, čože měl říci, smuten, bědující Šel do konírny. — „Eh Janko, čože zase bedákaš, čo ti je?“ — ptal se ho koník.

„Eh koník muoj drahý, akože nemám bedákať, keď mňa kráľ posielal pre živú a mŕtvu vodu. Keď mu vraj ju neďonášiem, že mňa dá na kusy rozsekať.“

„No, len sa ty neboj, veď ja ti budem na dobrej pomoci; ale si skorej pýtaj od kráľa dvoch malých lahvičiek návodu, ale tak ľahkých, čo by ich pták uniesol. Keď ti ich kráľ dá, vezmi aj potravu a vyberieme sa na cestu.“ — Potěšen vrátil se Janko ke králi a prosil o dvě lahvičky, lehké, aby je ptáče uneslo. — I kázal král zhotoviti ihned lahvičky z měchýřů a Jankovi je odevzdati. — Maje lahvičky i potravu vsedl na kůň a ten uháněl s ním na křídlech větru, až dojeli k jednomu

hlubokému lesu. Tam koník zastal a kázal Jankovi, aby slezl; keď slezl, pravil mu koník: „Ty sa skry tuto poza ten buk, ja si ľahnem na zem a spravím sa mŕtvym. — O chvíľu priletia vrany a budú mňa chcieť trhať. — Hľa, tamto ich vidím hore na strome, párik a mladé. — Nuž keď si na mňa sadnú, dajže pozor, abys to mladé uchytil. — Starí sa ul’aknú, budú ťa pýtať, abys ho pustil, ale ty ho nepúšťaj a povedz, že ho veru zabiješ, keď ti nedonesu živú a mŕtvu vodu. Daj im potom lahvičky, ale vrána zadrž pri sebe!“ — Janko skryl se tedy za buk a kúň se natáhl na zem jako zdechlý. — Po nějaké chvíli slítly vrány dolů a sedly na koně, držíce jej za mrchu. — Tu se Janko vykradl zpoza buku a mladé vráně šťastně pod čapku chytil. — „Ach nežabiže, dobrý človeče, naše mladé, veď sa ti my chceme

všetkým dobrým odslužit!“ prosila stará vrána.

„Len vtedy vám mladé vaše pustím, keď mně doněsietě živej a mrtvej vody!“ — „Ej donesieme, donesieme!“ vzkřikli staří jedním hlasem. — Janko jim dal každé jednu lahvičku a vrány vzaly se na křídla a v oka mžení Jankovi s očí zmizel. Když vrány ulítly, koník vstal. Janko si vráně pevně držel a s toužebností očekával návrat starých. Minul den, minula noc, a druhý den zrána od východu přiletují dvě vrány a přímo pod buk k Jankovi, nesouce každá jednu lahvičku v zobáku. Vzal jim Janko lahvičky, ale na radu koníka, než jim vráně pustil, roztrhl je, mrtvou a živou vodou namazal a teprv pustil. — Vráně zatřepetalo křídly a čerstvé a zdravé se starými odletělo. Přesvědčiv se takto, že ho nezklamali,

vsedl na kůň a ten jako na větru domů s ním uháněl. — Přišli právě v určitou dobu. Když si Janko koníka do konírny zavedl, když ho pohladil, pobožkal po hrdle, jak vždycky dělával, děkuje mu za jeho věrnost, šel ke králi, který s toužebností ho již očekával. Janko dal králi lahvičky s vodou a král je dal mořské panně. — Panna vezmouc lahvičky do jedné ruky, druhou rukou vzala se stěny meč, a podávajíc ho Jankovi, pravila: „Nuž kráľu, kľakni a Janko nach ti hlavu zroní, ja ťa potom touto vodou umyjem a budeš mladý a krásny!“ — I ulekl se král těch slov a nechtěl si dát hlavu stí ti. — I řekla panna: „Aby si sa presvedčil, nech tedy Janko kľakne a zroníš mu hlavu ty!“ — Na to král přistál. Janko bez bázně klekl a král mu hlavu sťal. Mořská panna ale hlavu vzala, nejdřív mrtvou vodou

umyla, na pravé místo nasadila, potom živou obmyla a Janko vyskočil krásnější, než kdy byl, jen zlatá pruha zůstala mu okolo hrdla. Když to král viděl, odpadla mu všecka bázeň, klekl a sám meč Jankovi podal, aby mu hlavu sťal. Janko se zdráhal, ale když mu i panna kázala, vzal meč a králi hlavu sťal. Princ ezna mu podala mrtvou vodu, aby ho umyl a hlavu mu nasadil, živou vodu ale hodila oknem ven. Král zůstal mrtev. Morská panna svolala ihned všecko dvořenínstvo, a když se vše sběhlo, ukazujíc na Janka, pravila: „Ten je muoj ženich a váš král!“ — A všickni jásali a radovali se, že mají krásného krále a královnu! Zrádný sluha vida, že Janko se králem stal, v zámku se neobmeškával, aniž se radoval. — Jankova první cesta co krále byla ke koníkovi, ale koníka nikde nebylo —

zmizel. — Maje krásnou morskou pannu za ženu, když si napotom i staré rodiče přivedl, nechybělo mu k úplnému štěstí nic více.